

**Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna
w Tarnowie**

33-100 Tarnów, ul. Józefa Szujskiego 25,
tel: 014 622 27 96, 014 636 27 96

www.sppt.tarnow.pl e-mail: topp20@poczta.onet.pl, sppt@poczta.onet.pl

**Zjawisko przemocy rówieśniczej z
wykorzystaniem nowych technologii
informacyjnych.**

Agnieszka Latos
(przy współpracy zespołem SPPT)

Tarnów 2008

Wstęp

Na temat przemocy rówieśniczej powstała ogromna ilość badań, opracowań i analiz psychologicznych, socjologicznych, społecznych, można odnieść wrażenie przesytu informacjami. Jednakże zjawisko to ciągle ewoluuje, szczególnie istotne i głębokie zmiany nastąpiły wraz z rewolucją informacyjną. Powszechny dostęp do Internetu oraz sieci komórkowych sprawił, że pojawiła się nowa przestrzeń społeczna, którą bardzo trudno jest kontrolować. Daje ona ogromne możliwości ale jednocześnie wiąże się z dużym ryzykiem zagrożeń. W tej publikacji skupiamy się nad szczególnym aspektem tego zjawiska czyli **cyberprzemocą**.

I. Czym jest cyberprzemoc?

Pojęcie to ma kilka swoich definicji, najkrócej możemy powiedzieć, że cyberprzemoc to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (w głównej mierze jest to Internet i telefonia komórkowa). Inna nazwa na to zjawisko, która w Polsce jest mniej znana to cyberbullying (z ang. słowo „bullying” oznacza znęcanie się, tyranizowanie, szykanowanie. Słowo to zawiera w sobie mocny ładunek emocjonalny). Zazwyczaj oba pojęcia stosuje się względem nieletnich.

W tych badaniach nacisk został położony na przemoc rówieśniczą z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych. Obejmuje ona min. dręczenie, straszenie, obrażanie przez telefon komórkowy, smsy, emaile, komunikatory typu gg; umieszczanie w Internecie i rozsyłanie obraźliwych i krzywdzących dla innych zdjęć, filmików, informacji.

Ten rodzaj przemocy jest szczególnie dotkliwy ponieważ trudniej jest wykryć sprawcę (anonimowość sprawcy), ofiara może pozostawać w nieświadomości swojej roli, w przeciwieństwie do np. przemocy fizycznej nie jest konieczna przewaga siły, sprawca może działać z ukrycia, formy cyberprzemocy stają się coraz bardziej wyrafinowane.

Możemy wyróżnić kilka form w jakich przejawia się cyberprzemoc:

- “Flame” to obraźliwa wiadomość, przesłana na forum internetowym, czacie, zazwyczaj prowokująca do negatywnych reakcji. Osoba wysyłająca taką wiadomość czeka na czyjąś odpowiedź, by wdać się z tą osobą w ostrą wymianę zdań. Często ma to swoje dalsze konsekwencje np. sprawca rozpoczyna potem wysyłanie obraźliwych e-maili dotyczących wyglądu lub charakteru użytkownika. Ten rodzaj cyberprzemocy nie trwa zbyt długo, zazwyczaj kończy się, kiedy ofiara przestaje odpowiadać na maile i zaczepki na forum lub czacie. Zazwyczaj osoby między którymi dochodzi do wymiany zdań nie znają się osobiście.
- Inną bardzo niebezpieczną formą przemocy jest celowy atak w Internecie lub poprzez komórkę skierowany na konkretną osobę. W takiej sytuacji zazwyczaj sprawca i ofiara znają osobiście, cyberprzemoc ma wtedy bardzo osobisty charakter przez co bardzo mocno uderza w ofiarę. Cyberprzemoc może być rozszerzeniem przemocy stosowanej w prawdziwym świecie lub odwrotnie. Przykładami takiej przemocy mogą być: smsy lub mmsy rozsyłane po znajomych z obraźliwymi treściami na temat ofiary, umieszczanie obraźliwych zdjęć lub filmików (bez zgody ofiary, najczęściej bez wiedzy osoby, której to dotyczy) na portalach społecznościowych typu grono.pl, nasza-klasa, fotka.pl, portalach na których można umieszczać pliki filmowe lub zdjęcia typu youtube, wrzuta.pl czasami dręczyciele tworzą nawet specjalne strony internetowe poświęcone swoim ofiarom, na których publikują obraźliwe uwagi, prywatne informacje lub zdjęcia, nie tylko ofiary ale również jej rodziny lub znajomych.
- Kolejną formą cyberprzemocy są obraźliwe komentarze na blogach i profilach ofiar w portalach społecznościowych (nasza klasa, grono, epuls itp.). Mogą to być przykre

komentarz pod wypowiedziami na blogach, nieprzyjemne uwagi pod zdjęciami, obraźliwe wpisy do księgi gości na osobistych stronach www. Takie komentarz lub wpisy zazwyczaj można łatwo usunąć, jednakże zanim się to zrobi mogą wyrządzić już sporo szkód.

- Jednym z rodzajów cyberprzemocy jest podszywanie się pod kogoś w Internecie. Sprawcy podszywają się pod kogoś na czatach, forum, portalach społecznościowych, komunikatorach typu gg, a nawet na portalach aukcyjnych itd. Zazwyczaj podszywanie się pod kogoś nie jest trudne, sprzyja temu anonimowość sieci, a także niefrasobliwe zachowania samych użytkowników np. poprzez automatyczne zapamiętywanie haseł dostępu, pozostawianie otwartych sesji na ogólnie dostępnych komputerach (szkolne pracownie informatyczne, kawiarenki internetowe).

Należy pamiętać, że badania dotyczą tylko wycinka problematyki związanej z zagrożeniami jakie płyną z korzystania z nowych technologii informacyjnych. Nie obejmują one takich zjawisk jak: niedozwolone treści w Internecie, zagrożenia płynące z gier komputerowych, zwłaszcza tych online, wykorzystywania dzieci w Internecie itd.

II. Badania ankietowe wśród uczniów

1. Cel badania

Celem głównym badania jest poznanie w jakim stopniu cyberprzemoc (w jej odmianie przemocy rówieśniczej) jest obecna w świadomości i rzeczywistości uczniów tarnowskich szkół.

Niniejszy raport ma za zadanie odpowiedzieć na takie szczegółowe pytania jak:

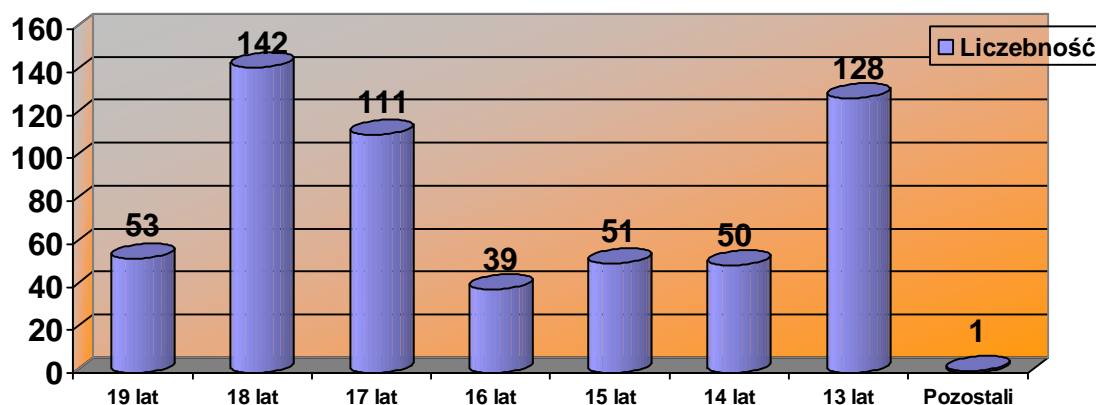
- 1) W jakim wymiarze występują poszczególne odmiany cyberprzemocy w środowisku młodych ludzi?
- 2) Jaki rodzaj cyberprzemocy dominuje w zachowaniach młodych ludzi?
- 3) Kto jest sprawcą przemocy?
- 4) Jakie skutki może nieść ze sobą to zjawisko?
- 5) Jaka jest świadomość zagrożeń z tym związanych?
- 6) Czy uczniowie, którzy doznali takiej przemocy szukają w takiej sytuacji pomocy, a jeśli tak to gdzie?
- 7) Czy uczniowie byli informowani o skutkach cyberprzemocy?

2. Metodologia badania

Techniką uzyskiwania materiału badawczego zastosowaną w omawianym badaniu była ankieta audytoryjna. Jej zaletą jest wysoki stopień standaryzacji oraz możliwość przeprowadzenia w krótkim czasie badania na dużej liczbie respondentów. Kwestionariusz ankiety składał się z 18 pytań, w tym 3 pytania metryczkowe, dotyczące zmiennych niezależnych.

Ankiety zostały przeprowadzone w tarnowskich szkołach w maju 2008 roku, na próbie 575 uczniów w wieku 13-19 lat, ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

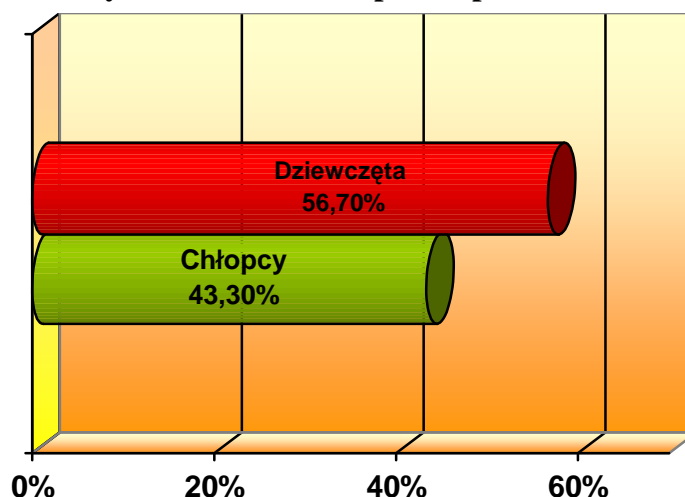
Wykres nr 1 Przedział wiekowy respondentów

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Wśród respondentów przeważały dziewczęta, których było 56,7% a chłopców 43,3%.

Wykres nr 2 Rozkład płci respondentów

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

III. Wyniki badań ankietowych

1. Niechciane zdjęcia i filmy

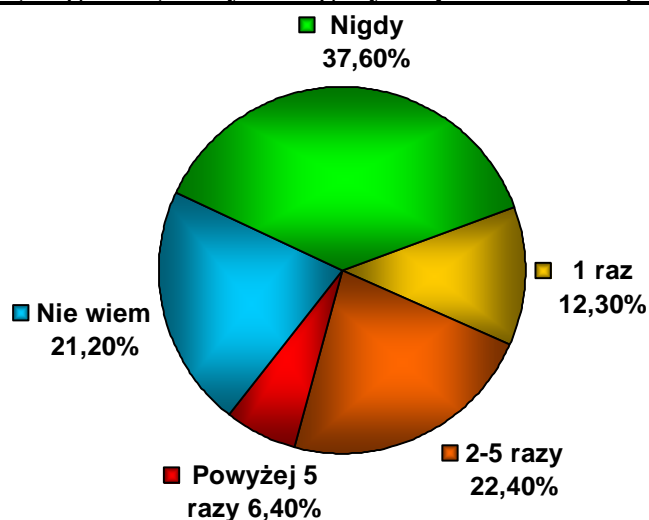
Nagrywanie, robienie zdjęć bez zgody zainteresowanego

W ankiecie nieprzypadkowo zadano pytanie o nagrania i zdjęcia bez zgody respondenta, ponieważ wyznacza to pewną granicę między tym co jest dozwolone a tym co nie. W intencji robiącego zdjęcia, czy film niekoniecznie musi być chęć skrzywdzenia kogoś, szczególnie dzieci często nie mają świadomości, że zrobione dla żartu zdjęcie może kogoś skrzywdzić.

- Ponad 62% uczniów przyznało, że zostało nagrane lub sfotografowane wbrew ich woli. Takie zdarzenie nie należy do rzadkości w środowisku uczniowskim, bo już co piąty respondent był nagrywany lub fotografowany co najmniej 2-5 razy.

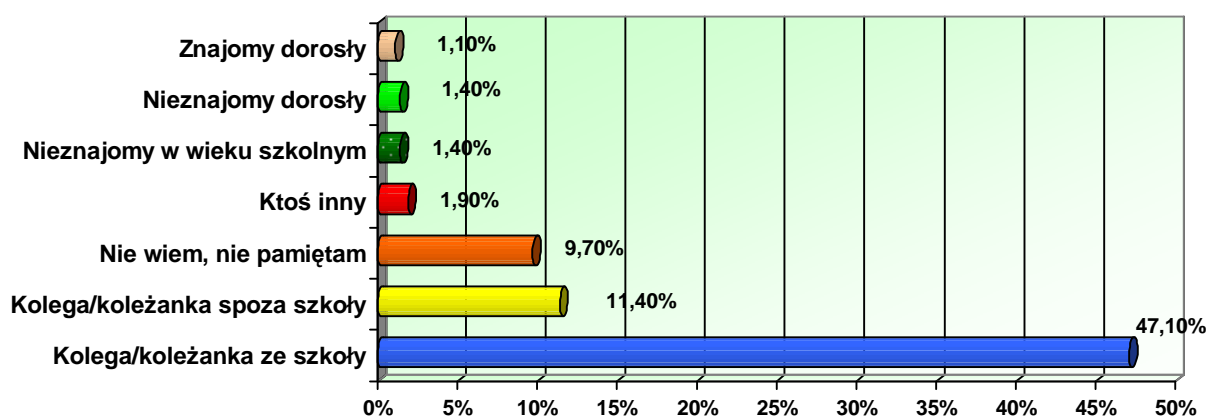
- Najczęściej autorem nagrań lub zdjęć jest kolega/koleżanka ze szkoły, taką odpowiedź wskazało prawie 50% badanych.
- W odbiorze respondentów najczęstszym powodem robienia niechcianych zdjęć i nagrań jest chęć „zażartowania”, tak uważa ponad 60% respondentów, a więc intencja sprawcy nie jest świadome wyrządzenie krzywdy.
- Z wyników ankiety wynika, że stosunkowo rzadko osoby nagrywane wbrew woli zwracają się z prośbą o pomoc do kogoś innego. Najczęściej po prostu nikomu o tym nie mówią (36,2%).

Zdjęcia, nagrania, filmy bez zgody respondenta – częstotliwość

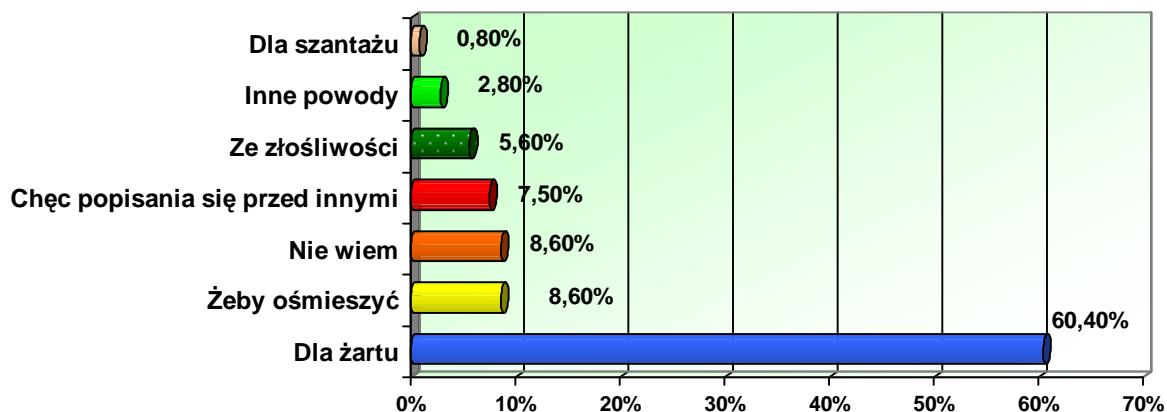
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Zdjęcia, nagrania, filmy bez zgody respondenta – autor

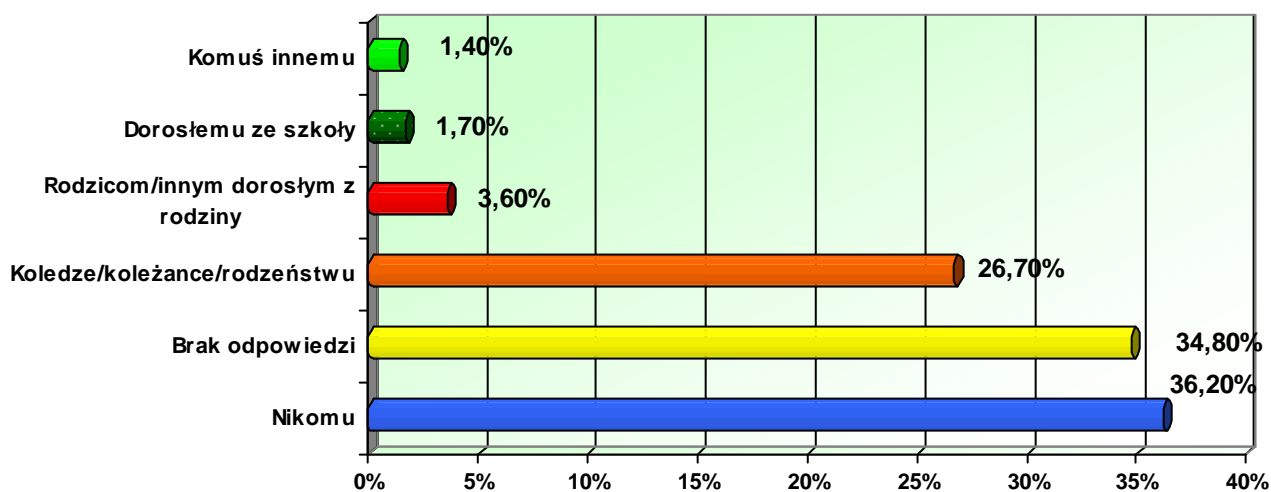
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=359

Zdjęcia, nagrania, filmy bez zgody respondenta – powód

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, która potwierdziła, że była nagrywana lub fotografowana bez zgody, N≠100%

Zdjęcia, nagrania, filmy bez zgody respondenta – informowanie innych

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, która potwierdziła, że była nagrywana lub fotografowana bez zgody, N=359

2. Telefon komórkowy i Internet jako narzędzie przemocy

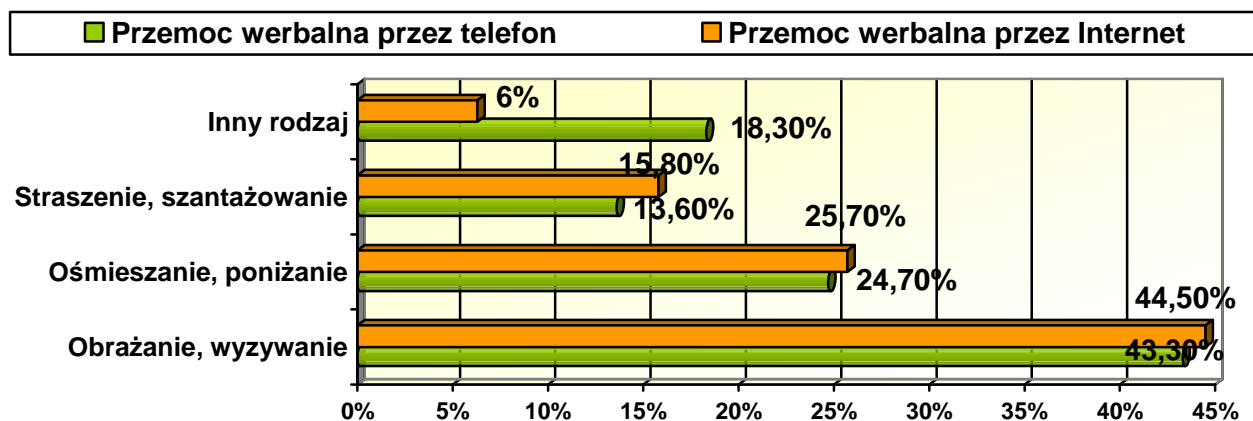
Zarówno Internet jak i telefon komórkowy dają złudzenie anonimowości, a wraz z nią przestają działać hamulce społeczne i ograniczenia moralne. Stwarza to doskonałe pole do przemocy psychicznej, zwłaszcza tej w formie werbalnej.

- Ponad połowa badanych (51,5%) przyznała, że była ofiarą przemocy przez telefon. Nieco więcej bo 57% przyznało, że doznało przemocy werbalnej przez Internet.
- Najczęściej wymienianymi formami było obrażanie, wyzywanie przez telefon (43,3%) i Internet (44,5%). Porównując inne formy przemocy słownej (obrażania, straszenia, szantażowania, poniżania itp.) przez telefon i przez Internet można zauważyć, że wyniki te są zbliżone.
- W grupie, która doznała przemocy słownej przez Internet - 28% respondentów stwierdziła, że był to przypadek jednorazowy, 28,2% stwierdziło, że było to kilka razy (2-5 razy), 18% badanych dręczonych było więcej niż 5 razy. W grupie, która doznała przemocy słownej przez telefon - 30,9% respondentów stwierdziła, że był to przypadek jednorazowy, rzadziej miało to miejsce od 2 do 5 razy (22,2%), a jeszcze rzadziej ponad 5 razy (12,1%).
- Analizę częstotliwości straszenia/szantażowania – przez Internet 56,4% osób tylko raz było straszonych lub szantażowanych, 22% od 2 do 5 razy a 20,9% częściej niż 5 razy. Przez telefon 27,5% osób tylko raz było straszonych lub szantażowanych, 25,6% od 2 do 5 razy, a 17,9% częściej niż 5 razy.
- Spora grupa respondentów nie pamiętało ile razy miało miejsce akt przemocy werbalnej – w przypadku Internetu było to 25,7%, a w przypadku telefonu 34,7%.
- Sprawcą przemocy z wykorzystaniem telefonu jest najczęściej kolega/koleżanka ze szkoły (34,2%). Na drugim miejscu jest osoba nieznajoma w wieku szkolnym (23,5%), co niekoniecznie oznacza, że sprawca jest nieznanym ofierze, ale może też znaczyć, że po prostu został nierozpoznany. Przez Internet natomiast sprawcami są nieznajome osoby w wieku szkolnym (30,3%).

Analizując wyniki badań można wysnuć wniosek, że w większości przypadków sprawca pozostawał anonimowy przynajmniej z imienia i nazwiska (biorąc pod uwagę również takie dopowiedzi jak: „nie wiem”, „nieznajomy rówieśnik”, „nieznajomy dorosły”). W większej mierze dotyczy to Internetu niż telefonu. Biorąc pod uwagę częstotliwość występowania różnych form przemocy zauważalna jest pewna różnica między telefonem a Internetem tzn. sprawca telefoniczny jest o wiele częściej znany ofierze niż sprawca internetowy.

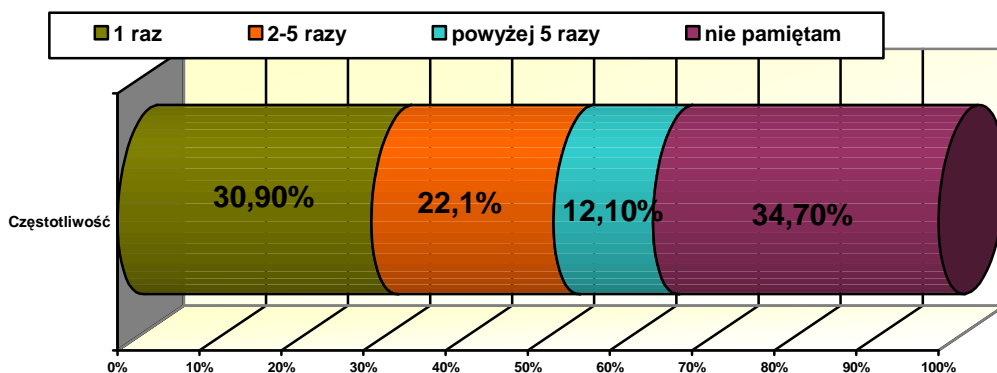
- Na sytuację obrażania, ośmieszania, straszenia itp. najczęściej uczniów zareagowało złością (35,8%), co jest naturalną reakcją w przykrej dla nich sytuacji.
- 1/3 badanych deklaruje, że te przykre zdarzenia nie robią na nich wrażenia.
- W sytuacji skrzywdzenia badani najczęściej zwracają się do swoich rówieśników (49,5%) lub nikomu nic nie mówią (38,8%), niewielkim zaufaniem cieszą się dorośli, zaledwie co dziesiąta osoba zwróciła się do rodziców, a tylko jeden respondent zwrócił się w tej sprawie do dorosłego ze szkoły.

Przemoc werbalna przez telefon i Internet - rodzaje

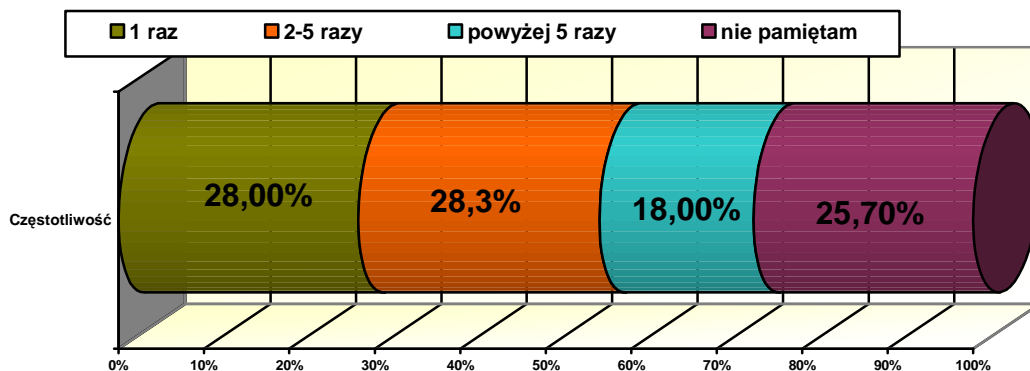
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N≠100%.

Przemoc werbalna przez telefon – częstotliwość (łącznie)

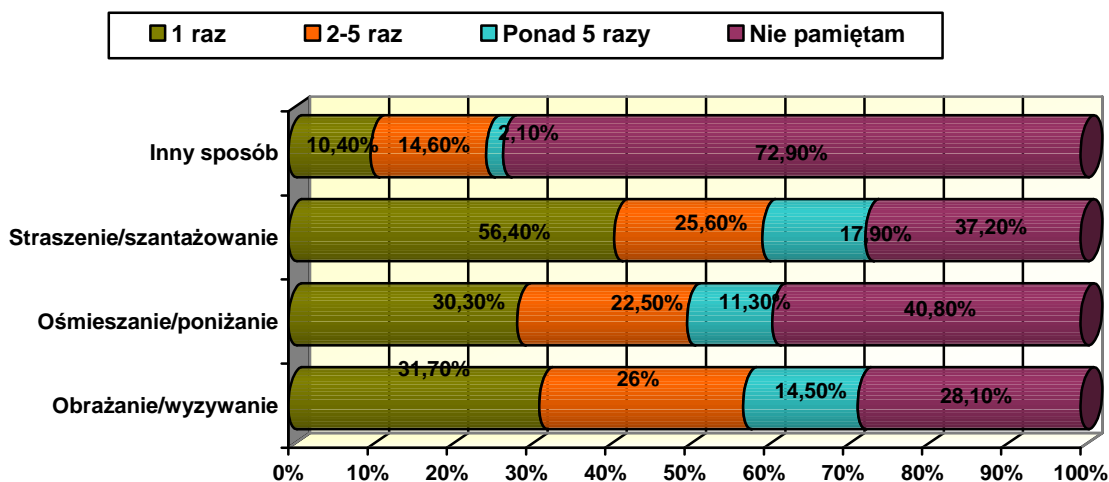
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=296 osób, które doznały przemocy słownej

Przemoc werbalna przez Internet – częstotliwość (łącznie)

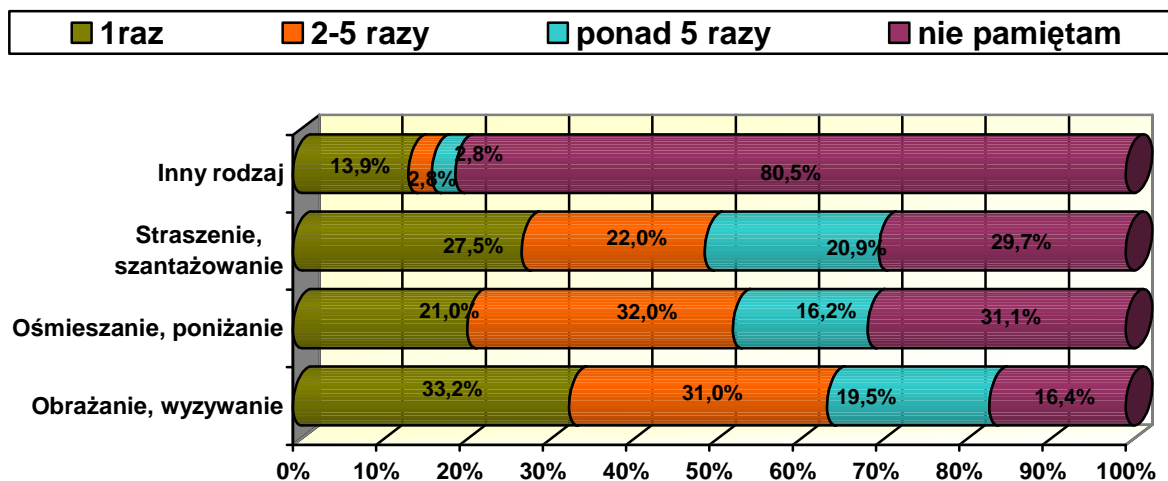
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=327 osób, które doznały przemocy słownej

Przemoc werbalna przez telefon – częstotliwość (zestawienie)

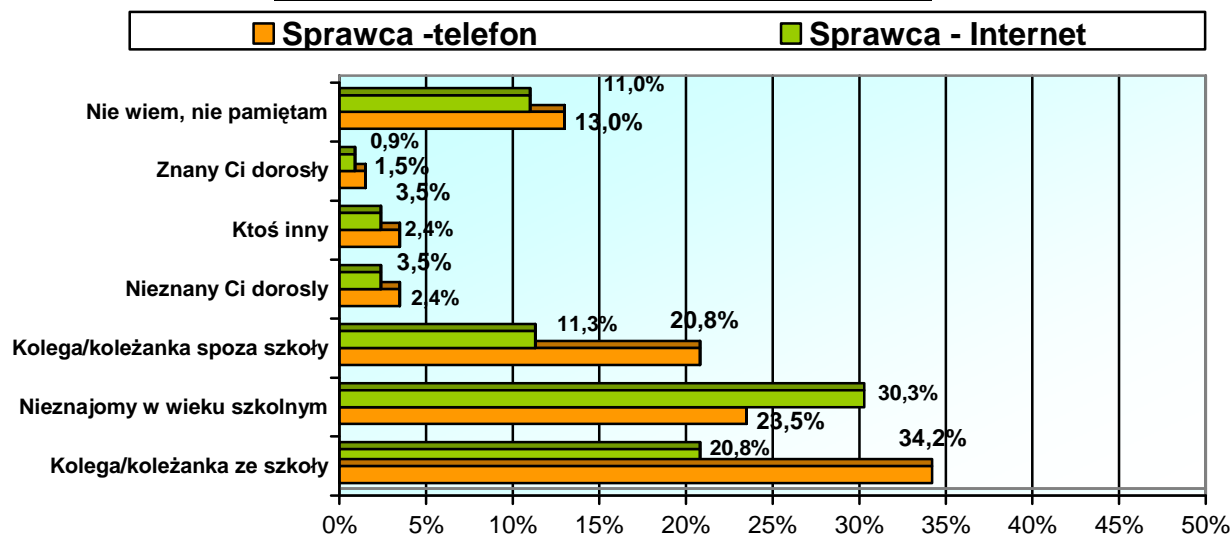
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=296 osób, które doznały przemocy słownej

Przemoc werbalna przez Internet – częstotliwość (zestawienie)

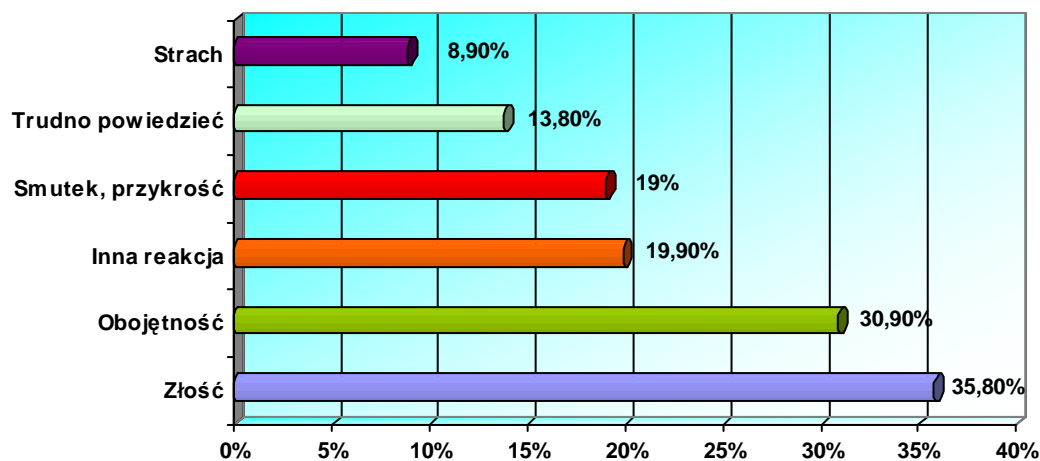
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=327 osób, które doznały przemocy słownej

Sprawca przemocy werbalnej – telefon, Internet

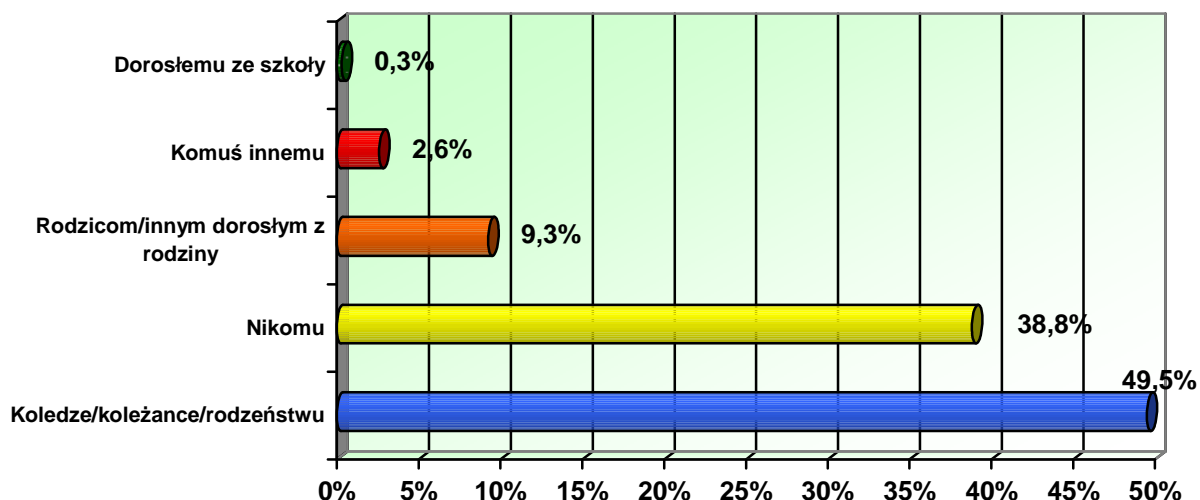
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, osoby, które doznały przemocy.

Reakcja na zdarzenie przemocy przez Internet lub komórkę

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N = 327

Przemoc rówieśnicza z użyciem komórki lub Internetu – informowanie innych

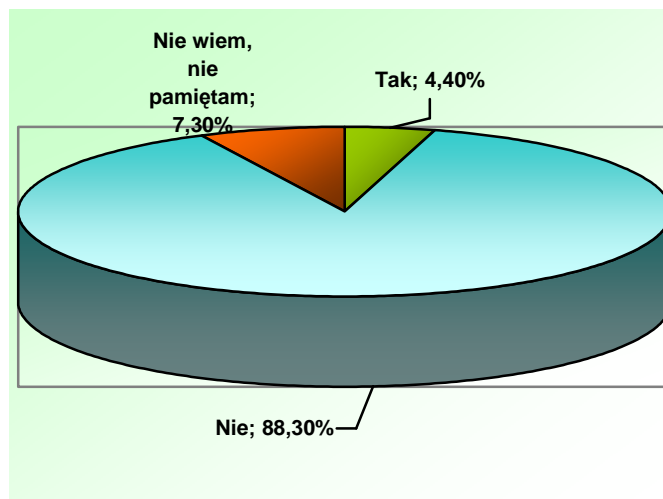
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=325

3. Kompromitujące publikacje w Internecie

Pisząc o kompromitujących publikacjach mamy na myśli zdjęcia, filmy, które w jakikolwiek sposób są ośmieszające lub upokarzające dla człowieka.

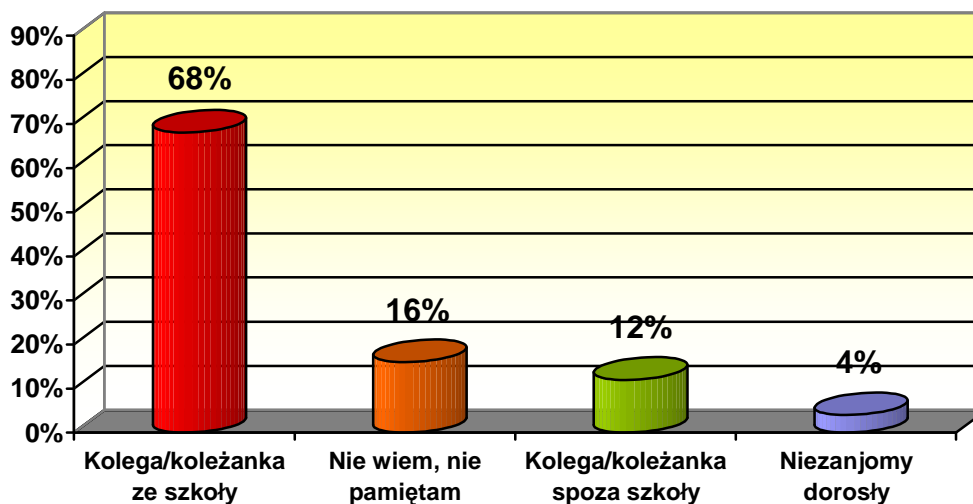
- Zdecydowana większość uczniów (88,3%) deklaruje, że nigdy nie była ofiarą nieprzyjemnych publikacji w Internecie.
- Tylko 4,4% badanych przyznało, że było ofiarą kompromitujących publikacji w Internecie, najczęściej były to pojedyncze zdarzenia. Tylko co piątą osobę spotkało to więcej niż jeden raz.
- Osoby, która umieszczały obraźliwe treści w Internecie były zazwyczaj znane ofierze i najczęściej był to kolega lub koleżanka ze szkoły (68%).
- Najczęstszą reakcją na kompromitujące publikacje w Internecie była obojętność (28%) (równie często pojawiała się odpowiedź „nie wiem” - 28%). Nieco mniej osób bo 20% reagowało smutkiem, przykrością. O wiele rzadziej niż w przypadku innych form przemocy reakcją była złość (12%).
- Ofiary najczęściej zwracały się po takim zdarzeniu do swoich rówieśników (48%), lub nikomu o tym nie mówiły (20%).

Publikacja w Internecie kompromitujących zdjęć, filmików dotyczących badanego respondenta

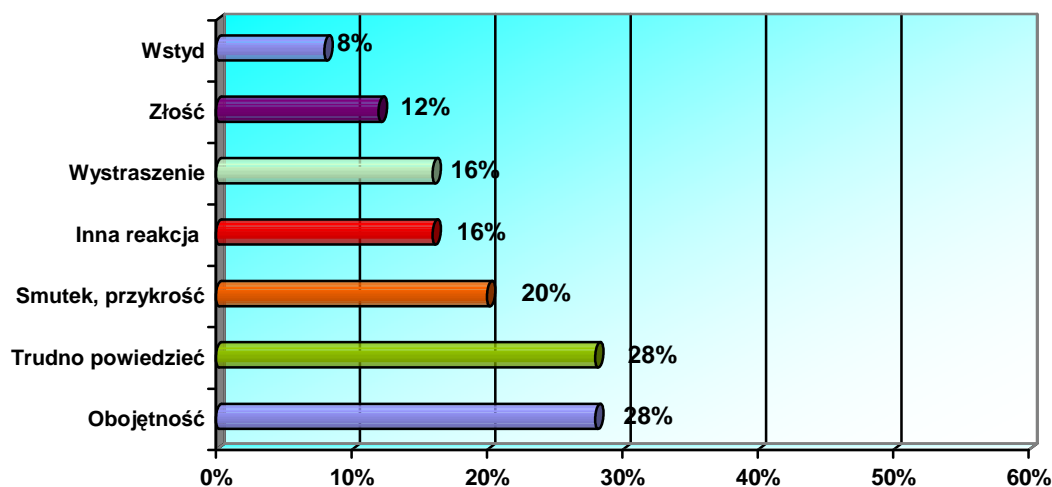
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Sprawca kompromitujących publikacji w Internecie

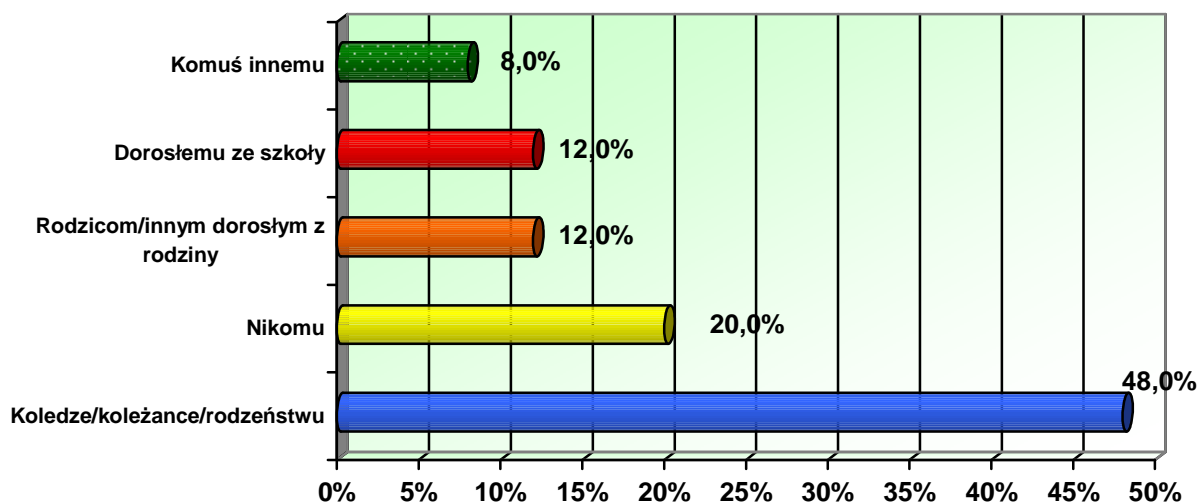
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat którzy przyznali, że w Internecie opublikowano kompromitujące ich zdjęcia, filmy, treści itp., N=25

Reakcja ofiar na kompromitującą ich publikację w Internecie

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat którzy przyznali, że w Internecie opublikowano kompromitujące ich zdjęcia, filmy, treści itp., N≠100%

Kompromitujące publikacje w Internecie – informowanie innych

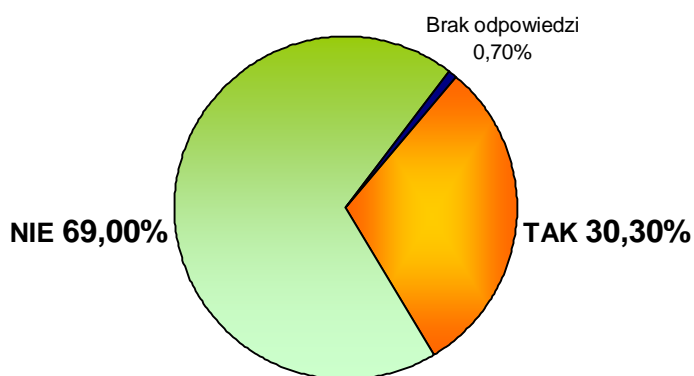
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=25

4. Podszywanie się pod inne osoby w Internecie

- Ponad 30% badanych przyznaje, że ktoś podszywał się pod nich w Internecie.
- Najczęściej były to pojedyncze przypadki (16,3%), co dziesiątej osobie przydarzyło się to od 2 do 5 razy.

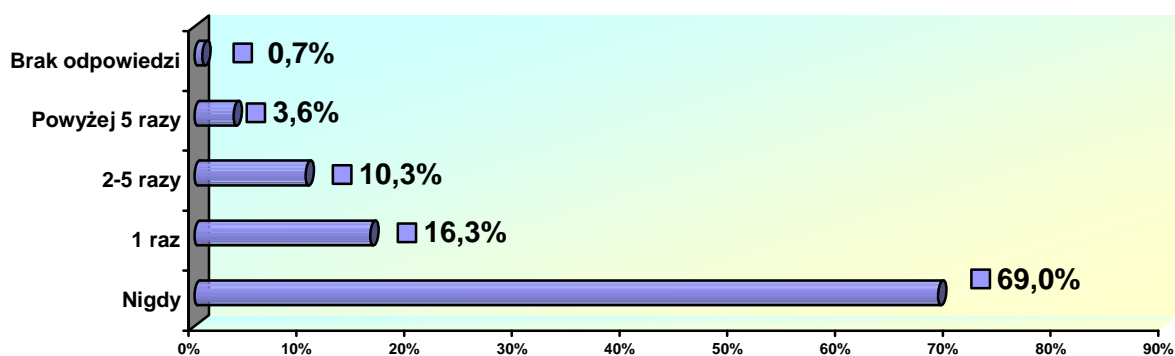
- Podszywanie się zdecydowanie najczęściej wywołuje złość, tak odpowiedziało 58% badanych. Jest to najbardziej zdecydowana reakcja badanych z pośród wszystkich wymienionych w ankiecie sytuacji przemocy.
- Ponad 30% badanych przyznało, że otrzymało przynajmniej raz w życiu smsa, maila ze zdjęciem, filmikiem lub inną treścią, który był obraźliwy dla kogoś kogo znał.
- Badani, którzy otrzymali taką wiadomość najczęściej informowali o tym samych zainteresowanych czyli osoby, dla których dany sms lub mail był krzywdzący (56%), co piąta osoba przekazywała informacje o tym innym koleżankom, kolegom, a co siódma zostawiała tą informację dla siebie. O wiele rzadziej badani uczniowie mówili o takim zajściu osobie dorosłej (10% powiedział rodzicom, a 3% dorosłemu ze szkoły).
- Z pośród osób, które otrzymało sms lub mail z obraźliwą treścią 13% rozesłało go dalej.

Podszywanie się pod kogoś w Internecie

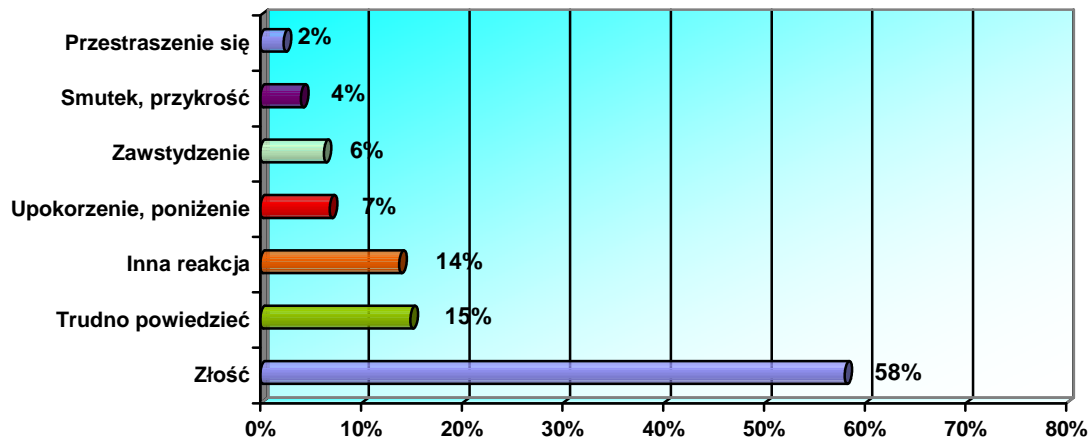
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Podszywanie się pod kogoś w Internet – częstotliwość

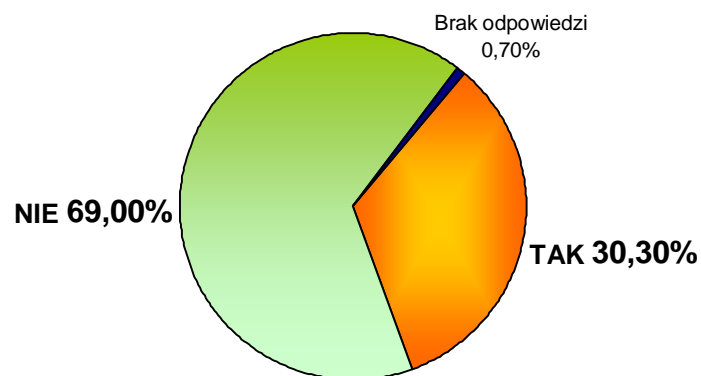
Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Reakcja na podszywanie

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat którzy przyznali, że w Internecie opublikowano kompromitujące ich zdjęcia, filmy, treści itp., N≠100%

Przesyłanie obraźliwych treści poprzez smsy, maile itp.

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Reakcje badanych po otrzymaniu obraźliwych treści dotyczących kogoś znajomego

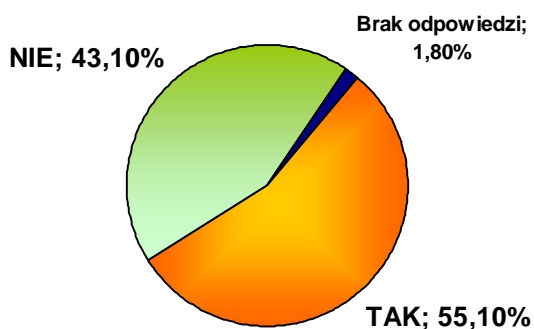

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat która dostała obraźliwy filmik, zdjęcie, tekst dotyczący kolegi lub koleżanki, N=100%

5. Wiedza na temat cyberprzemocy

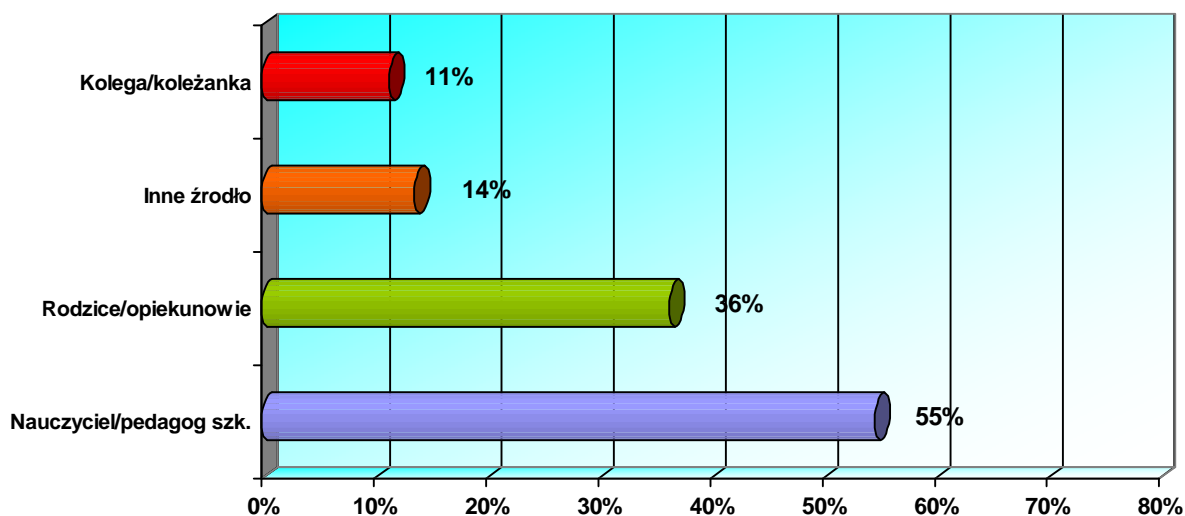
- Ponad połowa badanych potwierdziło, że było informowanych o cyberprzemocy i jej skutkach.
- Najczęstszym źródłem informacji byli nauczyciele, pedagodzy szkolni (55%) oraz rodzice (36%), spora grupa osób czerpała informacje z innych źródeł np. Internetu i telewizji (14%).

Czy badani byli informowani na temat cyberprzemocy i jej skutków?

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat, N=575

Od kogo pochodziły najczęściej informacje o cyberprzemocy.

Podstawa: Młodzież w wieku 12-19 lat która była informowana o zagrożeniach związanych z cyberprzemocą, N≠100%

IV. Podsumowanie

1. Ofiara cyberprzemocy

Tylko 15% badanych osób nigdy nie było ofiarą żadnej z form cyberprzemocy, pozostałe osoby przynajmniej raz w życiu doznały nieprzyjemności z tego powodu.

2. Sprawca przemocy

Sprawca cyberprzemocy pochodzi zazwyczaj ze środowiska szkolnego ofiary i jest jej rówieśnikiem. Jedynie w przypadku przemocy werbalnej (obrażanie, szantażowanie itp.) przez Internet - sprawca często pozostaje nierozpoznany, istnieje jedynie podejrzenie, że jest w wieku szkolnym (30,3%), ponad 20% badanych przyznaje jednak, że sprawcą był/a kolega/koleżanka ze szkoły. Dane te świadczą o tym, że zjawisko to mocno dotyka gruntu szkolnego, rzadziej dotyczy to kolegów, koleżanek spoza szkoły lub osób anonimowych.

3. Rodzaje cyberprzemocy

Najczęściej występującym rodzajem cyberprzemocy jest obrażanie i wyzywanie się przez Internet (44,5%) lub telefon (43,3%). Co czwarta osoba była ośmieszana lub poniżana przez Internet lub komórkę. Osób, które były straszone lub szantażowane w Internecie było 15,8%, przez komórkę – 13,6%. Respondenci wymieniali też inne, specyficzne formy cyberprzemocy np. dokuczanie sobie w grach internetowych (banowanie, eliminowanie z gry, obraźliwa wymiana zdań).

4. Skutki cyberprzemocy

Akty cyberprzemocy często powodują u ofiar irytację, złość, smutek lub przeciwnie obojętność. Przemoc werbalna (obrażanie, straszenie, szantażowanie itp.) przez Internet lub komórkę najczęściej wywoływała złość (35,8%).

Wśród tych 4,4% osób (25 osób), które przyznały się do bycia ofiarą kompromitujących publikacji w Internecie panowały raczej mieszane uczucia, najczęściej nie umieli określić swoich uczuć, lub zaznaczali, że było im to obojętne, 20% zaznaczyło, że było im z tego powodu smutno, 16% wystraszyło się, 12% zirytowało się a 8% poczuło wstyd.

Najmocniej emocjonalnie badane osoby zareagowały na fakt podszywania się pod nich w Internecie. Aż 58% badanych zareagowało w pierwszej kolejności złością, 7% poczuło się upokorzonych, 6% zawstydzonych, 4% zareagowało smutkiem, a 2% przestraszyło się.

Spora grupa osób w różnych przypadkach cyberprzemocy zaznaczała inną reakcję (od 14 do 20%), było to zachowania wynikające najczęściej z bezsilności np. chęć rewanżu, zemsty, wściekłości połączonej z agresją (wyzywanie, chęć pobicia tej osoby), dezorientacji, zagubienia, zdenerwowania.

Najczęściej powtarzały się odpowiedzi dotyczące rewanżu, ofiary odwdzięczały się swoim oprawcą w ten sam sposób lub starając się pójść jeszcze dalej. Niepokojące były wypowiedzi, w których badani reagowali groźbami lub agresją słowną a nawet fizyczną.

Oto przykłady niektórych wypowiedzi: „*byłam dla tej osoby taka, jaka ona dla mnie*”; „*wyklinałam tę osobę i ją poniżałam w sposób jeszcze bardziej perfidny niż ona mnie poniżała*”; „*odwdzięczyłam się tym samym*”; „*odpowiadałam tym samym(jeszcze gorzej)*”; „*uderzyłam tego kogoś*”; „*chciałam to rozwiązać dyplomatycznie a jak nie było skutku to od tego są przyjaciele*”; „*byłam tym przejęty ale mam dużo znajomych, więc sprawę wyjaśniłam z ich pomocą*”; „*również podszywałam się pod tą osobę*”; „*czułam się wykorzystany*”; „*nie wiedziałam jak mam to komuś wytłumaczyć*”; „*nie chciałam chodzić do szkoły*”.

W przypadku, kiedy badani dostawali obraźliwe dla swoich kolegów/koleżanek treści (filmiki, zdjęcia, sms-y, mms-y itp.) zazwyczaj starali się poinformować o tym osobę, której dotyczył dany sms, mms (56%), co piąta osoba przekazywała innym informacje o tym swoim koleżankom i kolegom, 15% zachowywało tą informację dla siebie, a 13% pokazywało lub rozsyłało dalej obraźliwe treści.

5. Osoby do których zwraca się ofiara przemocy

W sytuacji przemocy ofiary zwracają się najczęściej do swoich rówieśników (prawie połowa badanych, którzy byli ofiarami cyberprzemocy), lub nikomu nic nie mówią (blisko 1/3 badanych, którzy byli ofiarami cyberprzemocy). Tylko co dziesiąta osoba informowała o zaistniałej sytuacji rodziców, o wiele rzadziej kogoś dorosłego ze szkoły (w przypadku przemocy werbalnej przez telefon lub Internet tylko 0,3% informowało o tym kogoś ze szkoły). Oznacza to, że w wielu przypadkach ani rodzice ani inni dorośli nie wiedzą co się dzieje z ich dziećmi, co oznacza, że nie mogą odpowiednio zareagować ani im pomóc.

Większość badanych to adolescenti czyli młodzież będąca w okresie buntu przeciwko dorosłym i negacji autorytetów, co może w części tłumaczyć, dlaczego tak mało osób szuka pomocy u dorosłych. Jednakże wydaje się prawdopodobne, że niewielu dorosłych cieszy się na tyle dużym zaufaniem młodzieży, żeby zwracać się do nich o pomoc. Zazwyczaj dorośli dowiadują się i mogą zagregować, kiedy sytuacja staje się kryzysowa. Taka sytuacja nie jest czymś wyjątkowym na tle kraju, badania ogólnopolskie Gemius nad cyberprzemocą, potwierdzają, że dorośli rzadko są powiernikami zwierzeń o takich doświadczeniach (straszenie, szantaż przez komórkę lub Internet –powiadomienie rodziców: 6%, pedagogów: 10%). Niepokojące jest też to, że spora część zostaje z problemem sama, nikomu nie mówiąc o tym co im się przytrafiło. Jest to najgorsze z możliwych wyjść, ponieważ zazwyczaj

problem sam nie znika, a ofiara pozostaje sama ze swoimi trudnymi emocjami, jeśli przemoc trwa dłuższy okres czasu lub miała wyjątkowo przykry przebieg może skutkować to poważnymi zaburzeniami w psychice młodego człowieka a nawet próbami samobójczymi.

6. Przeciwdziałanie cyberprzemocy

Powyżej przedstawiono wyniki badań ankietowych wśród uczniów tarnowskich szkół, na ich podstawie możemy postawić pewną diagnozę problemu. Jednakże od samej diagnozy ważniejsze są działania, które zostaną podjęte na jej podstawie.

Młodzi ludzie a zwłaszcza dzieci nie zawsze uświadamiają sobie jak krzywdzące mogą być ich działania, a ofiary cyberprzemocy, które zazwyczaj nie szukają pomocy dorosłych nie potrafią sobie poradzić z tym problemem. Cytując za OnlineChildProtection.org: [WordPress](#) *Osobie dorosłej cyberprzemoc może się wydać niewielkim problemem, w końcu żadne fizyczne znęcanie się nie ma miejsca. Nie zapominajmy jednak, że psychika dziecka jest bardzo krucha i takie doświadczenia mogą prowadzić do utraty pewności siebie, depresji, izolacji od rówieśników – może to znacząco wpłynąć na przyszłe życie dziecka. Sytuacja wygląda jeszcze gorzej jeśli dręczyciel i ofiara uczą się w tej samej szkole lub są sąsiadami, ponieważ dziecko jest poniżane i znieważane codziennie i nie czuje się już bezpiecznie, nie tylko w szkole, ale i w domu. Dręczyciel narusza prywatną przestrzeń ofiary i pozbawia go poczucia bezpieczeństwa.* „

Aby skutecznie przeciwdziałać cyberprzemocy potrzebne są działania wielokierunkowe: profilaktyka i interwencja w szkole, rodzinie, kampanie społeczne, zmiany w prawie, poszerzanie świadomości i wiedzy z zakresu mediów elektronicznych, skuteczna pomoc ofiarą cyberprzemocy.

W wielu tarnowskich szkołach odbywają się zajęcia, akcje dotyczące cyberprzemocy, interweniuje się w poszczególnych przypadkach przemocy, nie pozostaje się obojętnym wobec tego problemu. Jednakże biorąc pod uwagę wyniki badań ankietowych wydaje się wskazane zintensyfikowanie działań w obszarze szeroko rozumianej profilaktyki i interwencji.

Problem przemocy z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych jest obecnie często podnoszony nie tylko na szczeblu lokalnym ale także na stopniu ogólnokrajowym. W związku z tym 10 lutego 2009 roku Fundacja Dzieci Niczyje oraz NASK zorganizowały po raz piąty obchody światowego **Dnia Bezpiecznego Internetu (DBI)**. Z tej okazji w mediach wystartowała kampania poświęcona problemowi cyberprzemocy. W tym roku szczególny nacisk położono na walkę z tym zjawiskiem. Podjęto szereg działań min ogólnopolska kampanię społeczną „Stop cyberprzemocy”, w która można włączać się także na poziomie lokalnym.

Przydatne strony www: www.dbi.pl (strona poświęcona Dniu bezpiecznego Internetu), www.helpline.pl (strona poświęcona pomocy młodym Internautom w sytuacjach zagrożenia w sieci) , www.dzieckowsieci.pl (strona poświęcona bezpieczeństwu w sieci) www.saferinternet.pl, www.dyzurnet.pl (strony na których można zgłaszać nielegalne i podejrzane treści w Internecie), www.sieciaki.pl (strona promująca bezpieczny Internet dla dzieci i młodzieży).

Równocześnie kontynuowane są zmiany w kodeksie karnym. W końcu ubiegłego roku w życie weszła nowelizacja Kodeksu karnego przewidująca m.in. karanie za produkowanie, rozpowszechnianie, prezentowanie, a nawet posiadanie treści pornograficznych zawierających nierzeczywiste, ale wytworzone lub przetworzone komputerowo wizerunki dzieci uczestniczących w czynnościach seksualnych. Osoba pokazująca takie treści małoletniemu może trafić do więzienia nawet na dwa lata.

W Sejmie nadal natomiast przygotowywane są dwa kolejne rządowe projekty nowelizacji przepisów przewidujących zwiększenie ochrony przed przestępstwami seksualnymi w sieci.

W sejmowych komisjach znajduje się pakiet zmian w prawie karnym wprowadzający m.in. przepisy chroniące przed potajmnym utrwalaniem i rozpowszechnianiem w internecie przez partnerów seksualnych nagich wizerunków osób lub przebiegu kontaktów seksualnych. Zgodnie ze zmianą osoba utrwalająca takie treści z udziałem pokrzywdzonego, a bez jego zgody, miałaby podlegać karze do pięciu lat pozbawienia wolności. Natomiast za posiadanie treści pornograficznych z udziałem osoby, która sobie tego nie życzy, grozi kara więzienia do lat trzech.

Na etapie prac w komisji sejmowej jest też inny projekt nowelizacji prawa karnego dotyczący zaostrzenia kar za przestępstwa pedofilskie, według którego m.in. osoba, która w celach przestępczych nawiązuje kontakt z małoletnim za pomocą internetu i tą drogą "podejmuje czynności zmierzające do spotkania z nim" podlega karze do trzech lat więzienia.

Bardzo ważnym elementem profilaktyki jest poszerzanie świadomości nie tylko dzieci i młodzieży ale także rodziców i innych dorosłych, nie tylko w zakresie samych zagrożeń, ale praktycznej znajomości mediów elektronicznych. Media elektroniczne same w sobie nie stanowią zagrożenia, jest nim sposób ich wykorzystania.